

Kumulativne značilnosti vplivov na primeru OPPN s KNP za staro vaško jedro Borovnice

Vir : <http://www.borovnica.si/novice/pogledi-ki-kazejo-spremembe-prostora-in-stavb-v-dveh-stoletjih/>

Uredba o merilih za ocenjevanje verjetnosti pomembnejših vplivov izvedbe plana, programa, načrta ali drugega splošnega akta in njegovih sprememb na okolje v postopku celovite presoje vplivov na okolje

- 2. člen, 2. točka, b)
značilnosti vplivov in območij, ki bodo verjetno prizadeta zaradi vplivov plana, zlasti:
 - verjetnost, trajanje, pogostnost in reverzibilnost vplivov,
 - **kumulativne značilnosti vplivov,**
 - čezmejne značilnosti vplivov
 - tveganje za zdravje ljudi ali za okolje (npr. zaradi nesreč)
 - velikost in prostorski obseg vplivov (območje in število ljudi, ki bi bili lahko prizadeti);

V fazi vsebinjenja (scoping) se presoja o verjetnosti vplivov na kulturno dediščino

Ali je treba izvesti celovito presojo na okolje za plan na območju varovane naselbinske dediščine?

Kaj je kumulativni vpliv v primeru naselbinske dediščine?

Območja kulturne dediščine so v procesu prenove podvržena spremembam, ki posamično sicer bistveno ne vplivajo na celotno območje, v primeru velikega obsega (kumulativnega vpliva) pa imajo za posledico izgubo tistih značilnosti, zaradi katerih je bilo območje prepoznano in je varovano kot kulturna dediščina.

Primer prenove objekta, ki ni stavbna dediščina

Kaj je Konservatorski načrt za prenovo in kdaj se izdeluje?

ZPNačrt

56. člen

(vsebina občinskega podrobnega prostorskega načrta)

- (3) Če je občinski podrobni prostorski načrt namenjen celoviti prenovi območja, je njegov obvezni sestavni del konservatorski načrt, pripravljen skladno s predpisi o varstvu kulturne dediščine.

Zakon o varstvu kulturne dediščine

78. člen

(konservatorski načrt za prenovo)

- (1) Konservatorski načrt za prenovo je obvezni sestavni del podrobnega prostorskega akta, ki je podlaga za celovito prenovo območja naselbinske dediščine, kulturne krajine ali območja druge dediščine, ki je značilen del prostora in grajenih struktur, ki je spomeniško območje ali varstveno območje dediščine.
- (2) Če se konservatorski načrt za prenovo pripravi za območje kulturne krajine, se pri tem upoštevajo zahteve ohranjanja narave.
- (3) **Konservatorski načrt za prenovo določi pogoje razvoja in omejitve z vidika varstva po enotah urejanja prostora.**

- **Pravilnik o konservatorskem načrtu za prenovo**

- 2. člen**

- (konservatorski načrt za prenovo)**

- Konservatorski načrt za prenovo je obvezni sestavni del občinskega podrobnega prostorskega načrta, s katerim se načrtuje celovita prenova območja naselbinske dediščine, kulturne krajine ali območja druge dediščine, ki je značilen del prostora in grajenih struktur. S konservatorskim načrtom za prenovo se zagotovi upoštevanje družbenega pomena in razvojnih možnosti dediščine pri prostorskem načrtovanju.

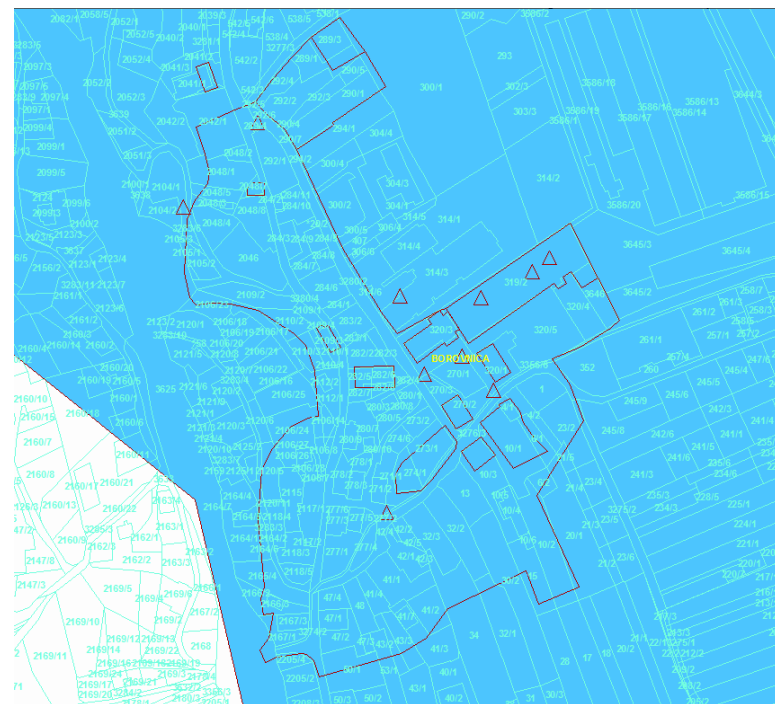
Primer: Konservatorski načrt za prenovo za staro vaško jedro Borovnice (KNP)

Območje naselbinske dediščine je varovano z Odlokom o Občinskem prostorskem načrtu Občine Borovnica (Uradni list RS, št. 52/2014 z dne 11. 7. 2014), EŠD 11477 Borovnica – Vaško jedro

Sestavina Konservatorskega načrta za prenovo je analiza nastanka, razvoja in sedanjega stanja območja varovane naselbinske dediščine

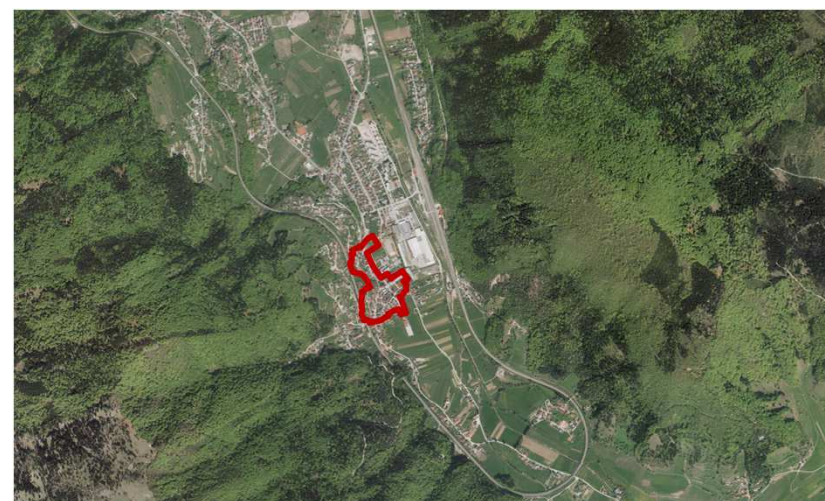

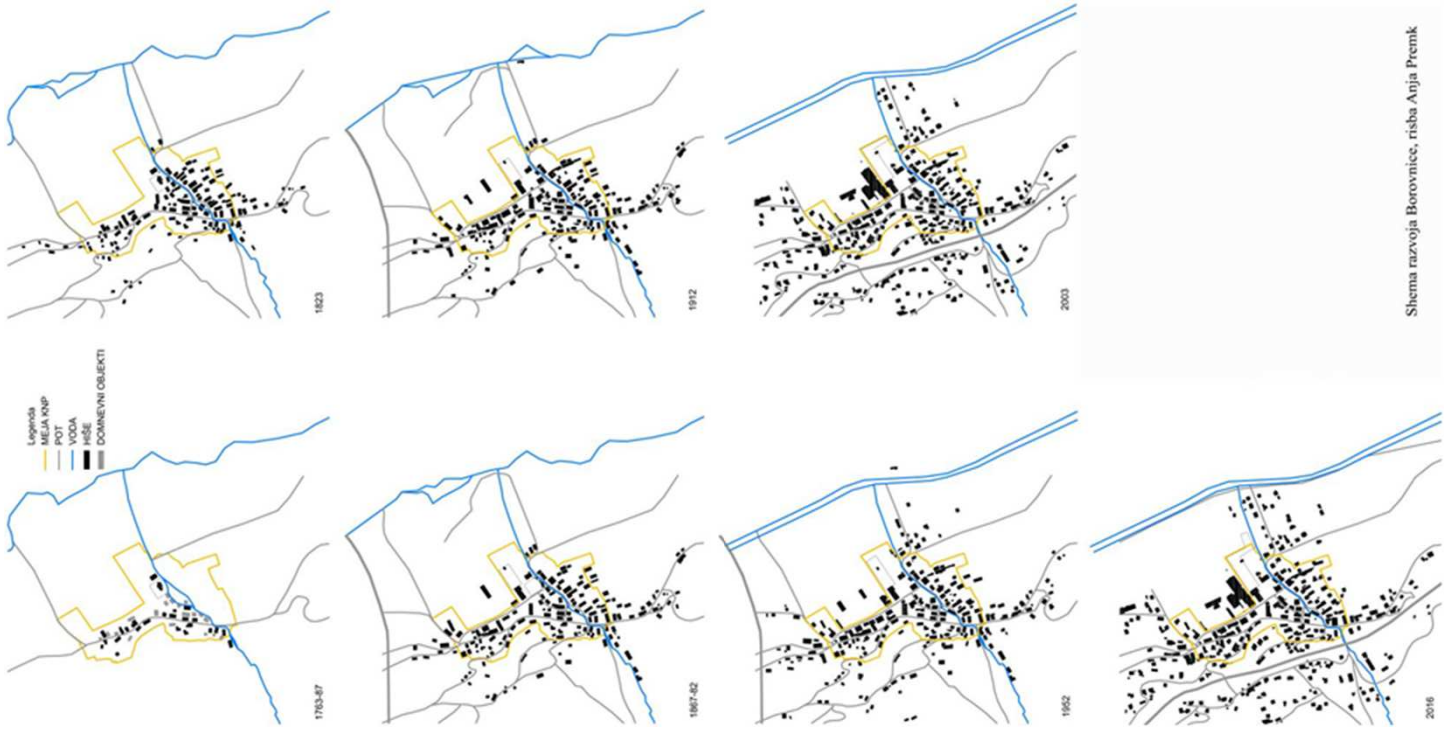
Borovnica pred letom 1925, desno od cerkve stoji Majaronova hiša oz. Cukalova štala v svojem prvotnem volumnu (HUD Karel Barjanski).

Pogled na vas

Območje, ki je varovano kot
naselbinska dediščina

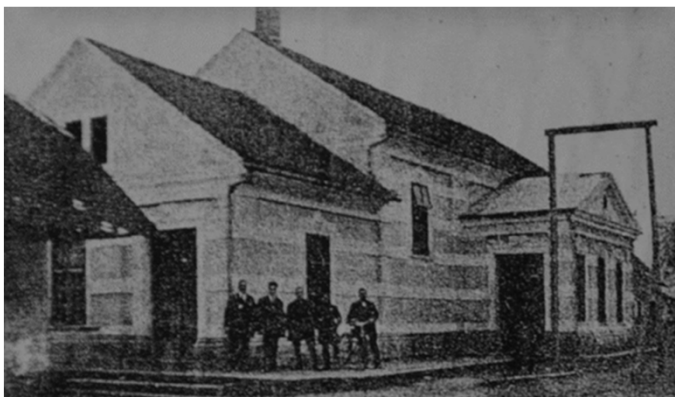

Shema razvoja Borovnice, risba Anja Premk

Borovnica, kataster v letih 1867–1882, reambulanci kataster za Kranjsko 1867–1882 (ARS 2: SJ AS 181 A A31 g)

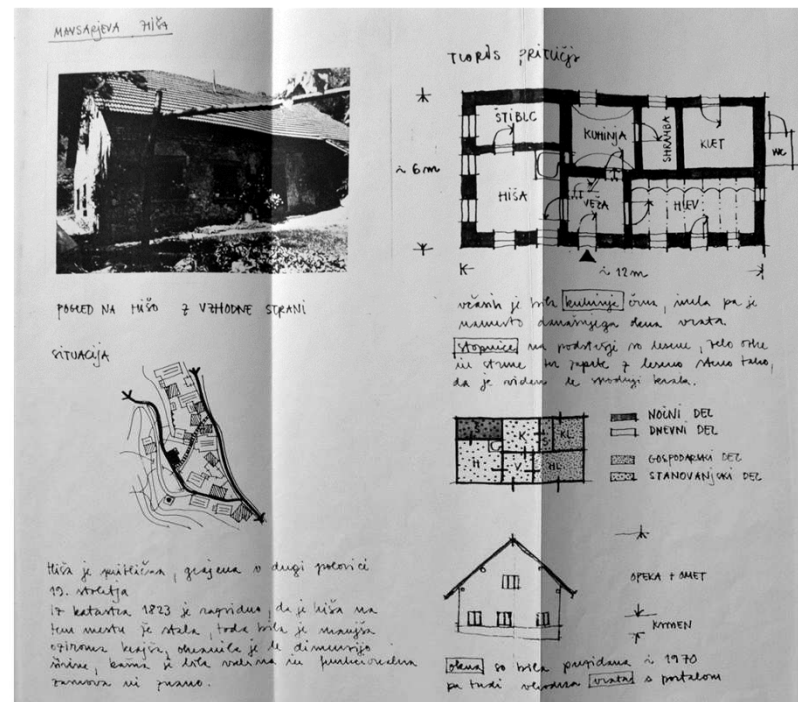
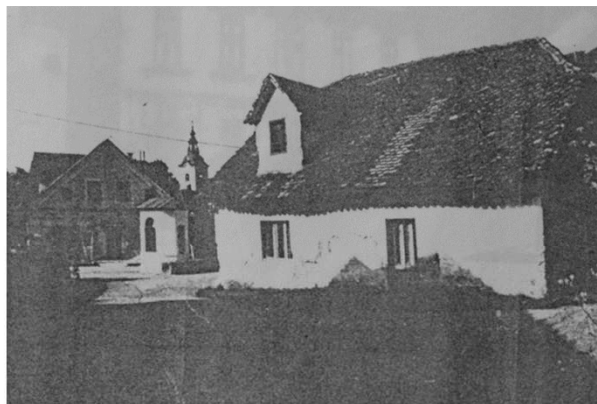
Zgodovinski elementi

Vpliv plana na značilnosti sestavnih delov

Kaj so prepoznane značilnosti sestavnih delov na katere bo imela prenova vpliv?

Arhitekturna tipologija historičnih zazidalnih sistemov

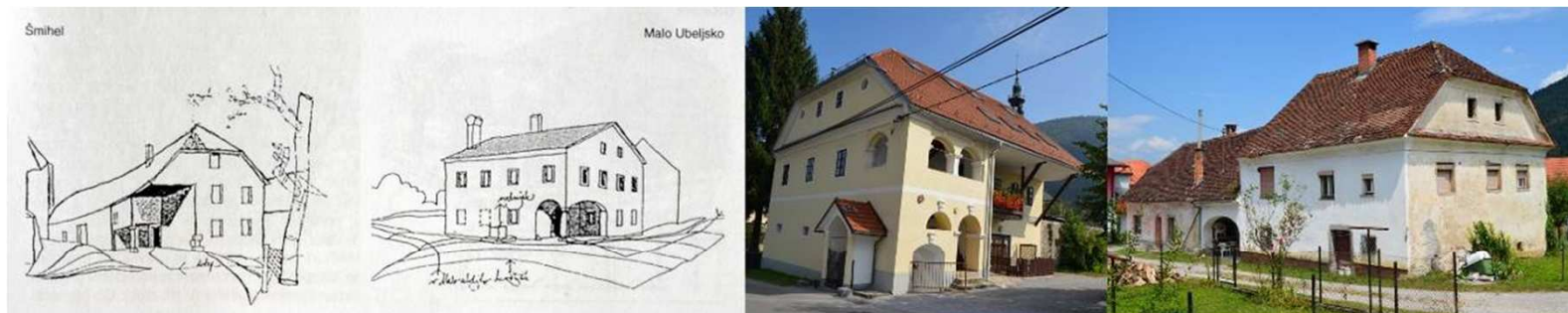
Stanovanjski objekti

Mavsarjeva hiša leta 1989, foto in risba: Mateja Šušteršič (ARS, Šušteršič, 1989: 38). Hiša je razdeljena na stanovanjski in gospodarski del in ima značilno razporeditev prostorov. Iz veže se dostopa do hiše in kuhin pa tudi hleva.

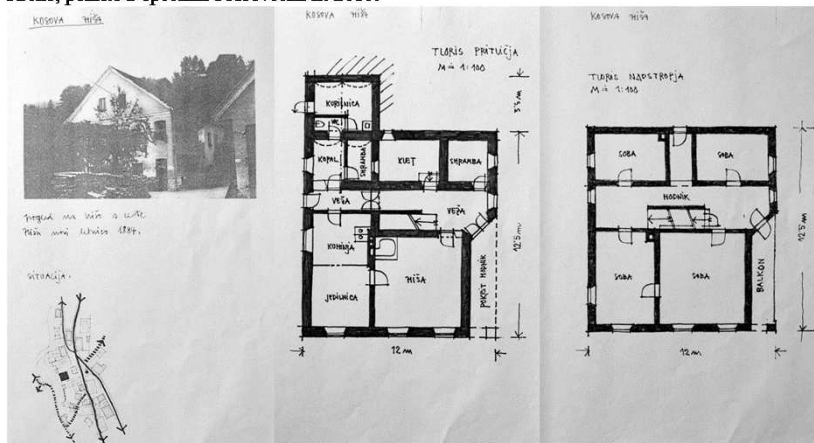
Arhitekturna tipologija zazidalnih sistemov – stanovanjski objekti

Na povezanost Borovnice z Notranjsko kažejo tudi stavbni elementi, ki za širše osrednjeslovensko območje niso značilni: arkadni hodnik oz. z obokom pokrit vhodni predprostor. Levo risbi dveh značilnih »notranjskih« hiš (Fister 2, 1993: 75), desno Cukalova štala in Jeršinova hiša, bogatejša in skromnejša različica pokritega vhodnega dela z vodom umaknjem v notranji del volumna hiše.

Kosova hiša je značilen primer boljše nadstropne hiše večje domačije z notranjskimi vplivi s strmo dvokapno streho, pokrito z opečnim bobrovcem. L. 2016.

Nestanovanjski objekti

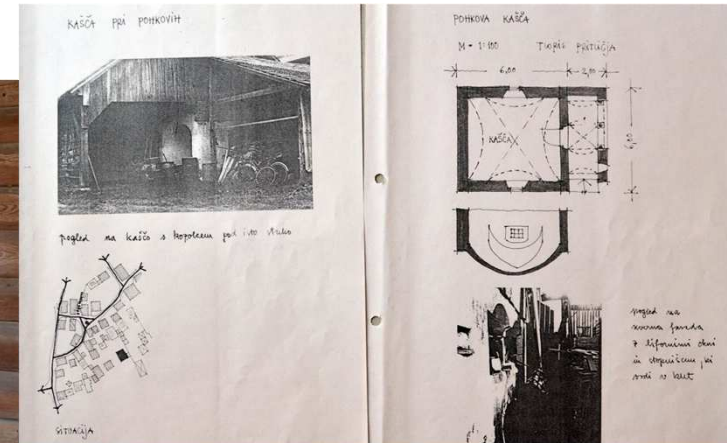

Arhitekturna tipologija zazidalnih sistemov – gospodarski objekti

Za gospodarska poslopja je značilen velik volumen, dvoetažnost, enakomerno strma dvokapna streha z velikim napuščem na dvorišni strani, lahko s čopi. Uporabljena so lokalna gradiva: kamen, opeka in les, praviloma ometano v bež ali sivih odtenkih, ponekod bele obrobe okoli odprtin. Značilni arhitekturni element nadstropja je lesen gank ali opečne prezračevalne mreže. Značilno je delno menjavanje funkcije iz kmečke rabe v drugo. 1 – Paplerjeva 24, 2 – Rimska 34, 3 – Paplerjeva 1, 4 – pri Rimska 34, 5 – Paplerjeva 2, 6 – Zalarjeva 12.

Arhitekturna tipologija zazidalnih sistemov – gospodarski objekti

Prillično gospodarsko poslopje pri Pohkovih je kombinacija koczolca (skeletne gradnje), kamre (kladna gradnja) in zidane kašče z velbom, leta 1989, risba in foto Mateja Šušteršič (ASR 3, Šušteršič, 1989: 62–63).

Skromnejša gospodarska poslopja so (bila) pritlična in lesena, grajena v kombinaciji masivne kladne gradnje (za toplotno izolirane prostore – kašče) in skeletne gradnje, ki je nosila širok napušč, ki je prekrival prostor za spravilo orodja in vozov, na podstrehi pa senik. 1 in 2 – gospodarsko poslopje na Kraljevi domačiji (Rimska 26a) s kaščo, ki ima nad vrati vrezano letnico 1856, 3 in 4 – gospodarsko poslopje Pohkove domačije z zidano kaščo ima celo svojo hišno številko (Rimska 14), zglada, da je služilo nekemu za preužitek.

Arhitekturna tipologija zazidalnih sistemov – gospodarski objekti

Kašče

Kašče pretekle dobe: 1 – spomeniško zaščiteni kašča na Rimski 6 je porušena, foto Damjana Pediček Terseglav (RKD: EŠD 13038), 2 – ostanek kašče na Rimski 24, 3 – kašča na domačiji Rimska 34.

Svinjaki

Dva nekdanja svinjaka na Rimski 34 in Paplerjevi 1

Arhitekturna tipologija zazidalnih sistemov – gospodarski objekti

Kozolci toplarji

Toplarja s (1 in 2) Paplerjeve 1 in (3) Rimske 34

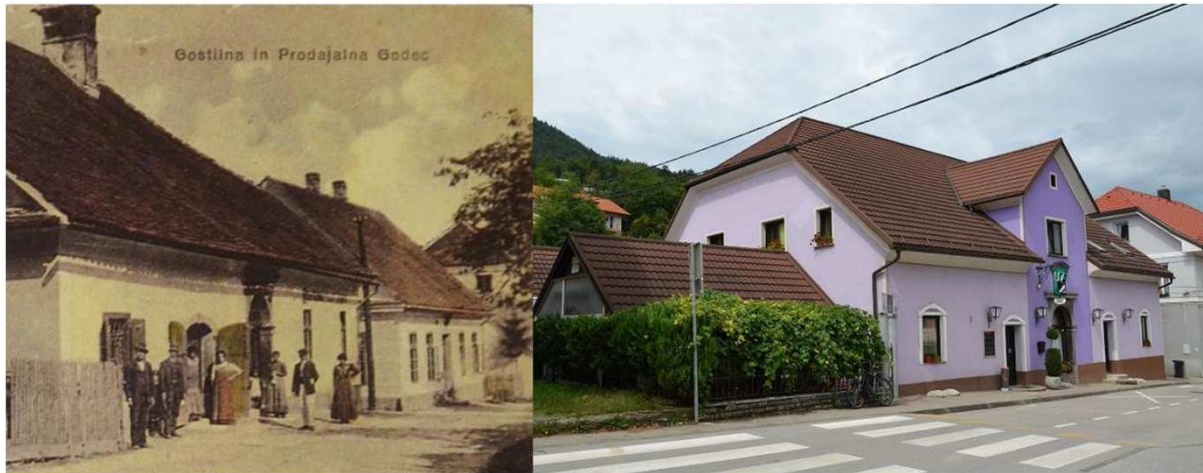
Značilni arhitekturni elementi

Leseni ganki z rezljano ograjo na (1) hiši na Paplerjevi 1, (2) Kosovi hiši na Zalarjevi 12, (3) gospodarskem poslopju na Paplerjevi 6, (4) gospodarskem poslopju na Rimski 34. (5) Na ganku stare pošte na Rimski 28 manjka značilna lesena ograja, zato izgleda kot še en navaden balkon. (6) Iz ganka na hiši na Paplerjevi 2 je nastal balkon s sodobno leseno ograjo z vodoravnimi deskami.

Vpliv plana na značilnosti sestavnih delov

Strehe

Gostilna Godec okrog leta 1910 (Šumrada, 1990: 85) in danes z zidano frčado nad glavnim vhodom.

Vpliv plana na značilnosti sestavnih delov

Fasade in gradiva

Leseno čelo v funkciji na gospodarskem poslopju (levo) in kot okras na hiši (desno)

Vpliv plana na značilnosti sestavnih delov

Pastelne barve fasad

Vpliv plana na značilnosti sestavnih delov

Značilnost odprtin

Za gospodarska poslopja s hlevi in senikom je značilno, da imajo na dvoriščni strani veliko oken, vrat in prezračevalnih odprtin, na drugih straneh pa malo. Na sliki gospodarski poslopji z Zalarjeve 12 in Paplerjeve 2.

Fasadna razmerja

Fasadna razmerja na (1 in 2) Paplerjevi 23, (3) Rimska 3, (4) Rimska 20, (5 in 6) Zabarjeva 22.
Vrste fasad in gradiva so grafično prikazani na karti 3.3.2.

Opečne mreže

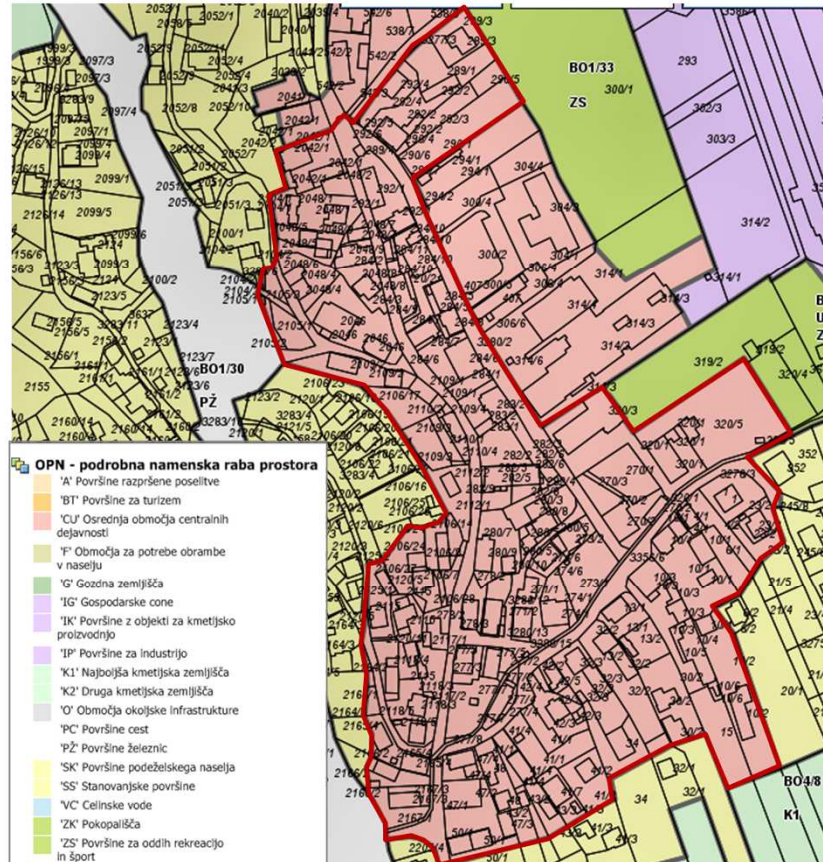
Široki napušči so pogost element: (1) Zalarjeva 18, (2 in 3) Paplerjeva 2, (3) Paplerjeva 23.

Kapni zidec

Za stanovanjske hiše so značilni venci, bodisi zidani ali potegnjeni v ometu, ki potekajo okoli celotne hiše – t.i. kapni zidec ali venci, ki so opazni zlasti na čelnih straneh. Na sliki so: Paplerjeva 23, Švigljeva 2, Zalarjeva 26, Paplerjeva 8, Paplerjeva 1 (spodaj).

Območje OPPN s KNP

Občinski prostorski načrt : Namenska raba prostora

Zakaj je obravnava območja s podanimi podrobnimi usmeritvami v KNP pomembna za odločitev glede celovite presoje vplivov na okolje?

Predmet pogojev za posege v prostor: pozicija, strehe, barva fasade, materiali, odprtine, gabariti,..... vse to mora biti vključeno v KNP in tudi OPPN.

Podrobna določila se določijo za namen, da se prepreči negativne vplive posegov na kulturno dediščino.

Primer problema kumulativnih vplivov uporabe intenzivnih barv na fasadah objektov

Določila odloka

- IV. MERILA IN POGOJI ZA ARHITEKTURNE , KRAJINSKE IN OBLIKOVALSKE REŠITVE PROSTORSKIH UREDITEV
- 13. člen
- (merila in pogoji za vzdrževalna dela, prenovo in rekonstrukcijo za stavbe varovane kot stavbna dediščina)
- 14. člen
- (merila in pogoji za vzdrževalna dela, prenovo in rekonstrukcijo za druge stavbe znotraj naselbinske dediščine, ki niso stavbna dediščina)

14. člen

(merila in pogoji za vzdrževalna dela, prenovo in rekonstrukcijo za druge stavbe znotraj naselbinske dediščine, ki niso stavbna dediščina)

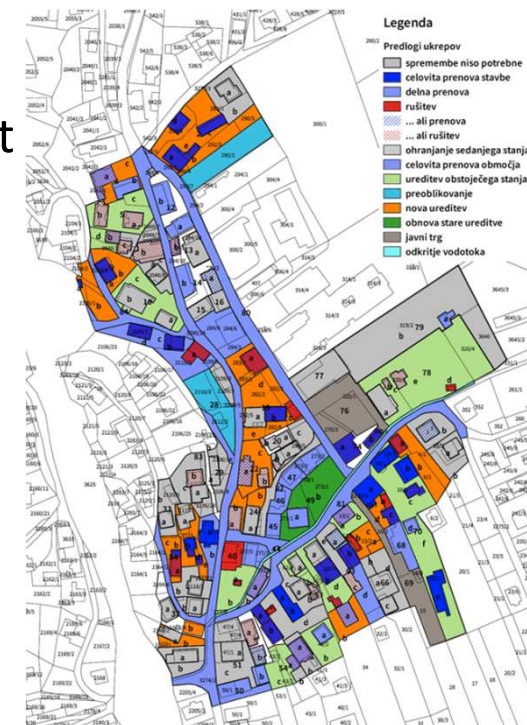
Ometi: Zidane konstrukcije so ometane. Barve beležev so v nežnih, toplih pastelnih odtenkih rumene, oker, oranžne, rjave/bež, rožnate, sive in bele. Citronsko rumena (hladno rumena) ni dopustna. Na fasadah objekta so dopustni le toni iste barve, najtemnejši spodaj (cokel – talni zidec, pritličje), najsvetlejši zgoraj (nadstropje, mansarda), če je vmes profiliran venec, sicer mora biti fasada v isti barvi. Profilirani elementi, ki izstopajo iz fasade (okvirji, venci ipd.) so svetlejše barve istega tona ali beli. **Kontrasti med toni naj bodo majhni, risanje črtastih fasad ni dovoljeno (ne navpičnih in ne vodoravnih).** Zidane konstrukcije nimajo drugih oblog (les, kamen, keramika ipd.), zato druge obloge niso dovoljene. Ometi in beleži so paropropustni v apneni tehnologiji. Novi ometi in beleži morajo ohranjati paropropustnost in so lahko mineralni ali apneni ometi, apneni beleži, silikatne barve. Za gospodarska poslopja se priporoča bež/rjave in sive svetle tone, glavni objekti so lahko tudi drugih barv, kot je našteto zgoraj. Okenski okvirji, vratni okvirji, venci so lahko barvani v beli barvi, kot je značilno za to območje. Dopustni so odtenki navedeni v členu 12. Barve so prikazane v KNP. Za izbiro odtenka je potrebno pridobiti vzorčno karto ometov pri proizvajalcu.

Barvna lestvica, možne barve zaključnega ometa (primeri iz Weber barvne lestvice)

Deležniki v postopku izdelave OPPN s KNP, ki se opredeljujejo do vsebin plana s področja ohranjanja kulturne dediščine:

- Pripravlavec
- Mnenjedajalci (Ministrstvo za kulturo – gradivo za mnenje pripravi ZVKDS OE)
- Vključevanje zainteresirane javnosti:
 - v fazi priprave KNP v okviru delavnic ali anket
 - v fazi javne razgrnitve OPPN s KNP

Zakaj so dikcije v odloku OPPN tako pomembne.
(primer barve na fasadi v Londonu – odločitev sodišča)

The multimillion-pound townhouse painted with red and white stripes in South End, Kensington. Photograph: John Stillwell/PA

He said: “I am therefore of the view that it is an improper use of section 215 to use it to alter a lawful painting scheme, when there is no suggestion that there is **any want of maintenance or repair in the land.**”

Zaključek

Prednosti OPPN, ki vsebuje KNP:

- Že vsebina KNP na podlagi Pravilnika o KNP obsega evidentiranje, analizo in vrednotenje stanja.
- V skupino izdelovalca KNP so vključeni strokovnjaki z različnih področij.
- Podrobni pogoji v odloku OPPN s KNP so ključni, da pri prenovah v območju naselbinske dediščine ne prihaja do kumulativnih negativnih vplivov in posledično tudi izgube tistih značilnosti območja, zaradi katerih je bilo območje prepoznano in je varovano kot kulturna dediščina.
- Lažja priprava mnenj MK
- Hitrejša odločitev MOP
- Ker na podlagi plana - OPPN s KNP izvedeni posegi verjetno ne bodo negativno vplivali na kulturno dediščino, (v kolikor ne bodo ugotovljene verjetnosti vplivov na drugih področjih) CPVO zaradi vpliva na kulturno dediščino ni treba izvesti.

Problemi pri izdelavi KNP

- Potreba po sodelovanju Zavoda za varstvo kulturne dediščine pri pripravi KNP že od samega začetka in ne šele v fazi pregledovanja.